

LAULAMINEN 7. LUOKAN MUSIIKINTUNNEILLA

Johannes Rannankari
Maisterintutkielma
Musiikkikasvatus
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Johannes Rannankari	
Työn nimi Laulaminen 7. luokan musiikintunneilla	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Maisteritutkielma
Aika Syksy 2021	Sivumäärä 44
Tiivistelmä <p>Tässä tutkimuksessa tutkin 7. luokkalaisten suhtautumista laulamiseen musiikintunneilla. Tutkimuksessa selvitin oppilaiden yleistä suhtautumista ja ympäristön vaikutusta yksilön suhtautumiseen. Pohjana tutkimukselle oli oma kiinnostukseni laulamista kohtaan, sekä laulun merkitys osana suomalaista kouluhistoriaa.</p> <p>Laululla on ollut tärkeä rooli suomalaisen koulun historiassa. Se on kuulunut tärkeimpiin oppiaineisiin ja ollut nuorille tärkeä taloudellinen tekijä. Vuosien saatossa laulun osuus opetussuunnitelmissa on pienentynyt ja nykyisessä opetussuunnitelmassa se jopa jää jalkoihin muiden musiikin osa-alueiden joukossa.</p> <p>Toteutin tutkimusaineiston keruun kyselyhaastatteluna erälle seitsemännen luokan musiikinryhmälle syksyllä 2021. Suurin osa kyselyyn osallistuneista oli tyttöjä. Poikia ja muiksi itsensä identifioineita oli selkeästi vähemmän. Sain kerättyä kyselyllä monipuolisia, hyvin jäsenneltyjä vastauksia.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista voi havaita, kuinka yleinen suhtautuminen laulamiseen on myönteistä. Laulaminen on pääosin mukavaa ja kivaa tekemistä yhdessä kavereiden kanssa. Laulaminen koettiin monessa lomakkeessa jännittäväksi, mikä johtui usein epävarmuudesta omia taitoja kohtaan. Kodilla on merkitystä oppilaiden laulusuhtautumiseen. Ne, joiden kotona lauletaan, pitivät laulamista enemmän kuin ne, joiden kotona ei laulettu.</p>	
Asiasanat Laulaminen, Musiikintunti, Yläkoulu	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	4
2	OPETUSSUUNNITELMA.....	8
3	TIETOPERUSTA.....	15
3.1	Itsetunto.....	15
3.2	Musiikillinen minäkuva	17
3.3	Laulu ja sen kokemuksellisuus	17
4	TUTKIMUSASETELMA	21
4.1	Tutkimuskysymykset	21
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	22
4.3	Tutkimusaineisto.....	22
4.4	Aineiston analysointi.....	23
4.5	Tutkimuksen luotettavuus.....	24
4.6	Tutkijan rooli.....	25
5	TULOKSET	27
6	POHDINTA.....	34
7	LÄHTEET	39

1 JOHDANTO

Mitä muut minusta ajattelevat? Kuulostanko tyhmältä? Näytänkö tyhmältä? Mitä, jos teen virheen? Tässä muutamia omassa päässäni kyteneitä ajatuksia laulamista. Olen valmistunut laulunopettajaksi ja tehnyt ammattiopintoja laulumusiikin parissa noin kahdeksan vuotta. Laulaminen on minulle tärkeä, lähes päivittäin läsnä oleva asia, joka on kuitenkin tuonut paljon ahdistusta elämääni. Ääni on ihmiselle hyvin henkilökohtainen asia ja sen käyttäminen laulamiseen on monelle jännittävä kokemus. Itseeni liiallinen jännittäminen on vaikuttanut siten, että laulaminen ahdistaa ja suhtaudun siihen välillä jopa kielteisesti.

Pohjan tälle tutkimukselle luo oletukseni siitä, että useat oppilaat yläkoulussa suhtautuvat kielteisesti laulamiseen musiikintunneilla. Olen saanut työskennellä viimeiset puolivuotta opettajana yläkoulussa ja havainnut, että nuoret ovat melko herkässä iässä ja hakevat paikkaansa kouluympäristössä. Kysymys ”mitä muut minusta ajattelevat?” pyörii varmasti monien mielessä. Musiikintunnit, kuulolla olevat luokkakaverit ja epävarmuus omista laulukyvistä eivät ole niitä mieluisimpia hetkiä laulaa.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia, miten lauluun todellisuudessa suhtaudutaan 7. luokan musiikintunneilla. Tutkimuksesta on parhaassa tapauksessa hyötyä paitsi itselleni musiikinopettajana, myös kollegoilleni. Ääni on instrumentti, joka löytyy lähes jokaiselta ja laulamiseen sitä on käytetty läpi ihmishistorian. Musiikinopetus on aikanaan perustunut pääosin laulamisen varaan ja laulu onkin uskonnon ja latinan

rinnalla ollut tärkeimpiä oppiaineita (Marvia 1959, 58). Tänä päivänä laulun osuus musiikintunneilla on olematon ja kirjallisuuden perusteella laulamista pidetään varsin kielteisenä musiikin tunnin työskentelymuotona.

Kuinka 7. luokkalaiset suhtautuvat laulamiseen? Kuinka ympäristö vaikuttaa laulun kokemuksellisuuteen? Nämä kysymykset ovat tutkielman tutkimuskysymykset. Ensimmäinen kysymys on muovaantunut omien kokemusten pohjalta siitä, että laulamiseen suhtautuminen vaihtelee laajasti kielteisestä myönteiseen. Olen opiskeluideni aikana käynyt monia keskusteluita eri-ikäisten ja eri sukupuolia edustavien kanssa siitä, kuinka laulaminen on koettu jännittäväksi ja jopa ahdistavaksi. Toisaalta joillekin laulaminen on se tärkein lohtua ja onnellisuutta tuova asia. Tutkimuksessa käytetty kirjallisuus ja siinä esiintyvät tutkimukset selvittävät syitä ihmisten erilaisiin laulusuhtautumisiin. Kirjallisuudessa syitä etsitään minäkuvan ja musikaalisen minäkuvan kehityksestä. Toinen kysymys liittyykin pitkälti noihin kahteen edellä mainittuun ihmisen minuutta käsittelevään aiheeseen. Kuinka ympäristö muokkaa minäkuvaamme? Ihmisen minäkuvaan vaikuttavat ympärillä tapahtuvat asiat. Jos kotona lauletaan ja kannustetaan laulamiseen, oppii lapsikin todennäköisesti tykkäämään siitä. Vastaavasti vanhempien huonot kokemukset ja laulukielteisyys tarttuvat luultavasti lapseen, mikä näkyy myöhemmin myös koulun musiikintunneilla. Ympäristön vaikutus siihen, kuinka koemme laulamisen, on valtava. Tutkimusasetelma on itselleni erityisen kiinnostava, sillä olen saanut pienestä pitäen vahvan musiikillisen kasvatuksen. Silti jossain vaiheessa elämää laulamista on tullut jopa ylitsepääsemättömän ahdistavaa ja lopulta olen päättänyt lopettaa ammattiopintoni laulamisen parissa.

Oman kokemukseni mukaan ihminen voi kokea missä tahansa elämän vaiheessa jotain sellaista, joka vaikuttaa syvästi tämän minäkuvaan. Tästä johtuen onkin kiinnostavaa haastatella ihmisiä ja kuulla heidän kokemuksiaan siitä, mitkä asiat ja tapahtumat ovat muovanneet heidän suhtautumistaan lauluun. Tutkimuksen pääasiallisena kohteena on eräs tarkkaan valittu 7. luokan musiikinryhmä, jota olen saanut opettaa kuluvan syksyn ja joka keskustelee avoimesti musiikista, sen positiivisista ja

negatiivisista puolista. Jos tutkimukseni antaa selkeän tuloksen siitä, että laulaminen koetaan seitsemännellä luokalla kielteisesti, voisi tutkimusta laajentaa alemmille luokille ja katsoa, missä vaiheessa laulaminen alkaa kääntyä negatiiviselle puolelle. Tutkimuksen tavoitteena on antaa arvokasta tietoa musiikinopettajille, jotta he voisivat kiinnittää huomiotaan laulamista koskeviin epäkohtiin.

Seitsemännen luokan opiskelijat valikoituivat tutkimuskohteeksi pitkällisen pohdinnan tuloksena. Ensimmäinen ajatus oli tutkia alakouluikäisten lasten suhtautumista laulamiseen, mutta keskustelut aiheesta tuon ikäisten lasten parissa työskentelevien kanssa, muuttivat suunnitelmaa. Alakoululaisiin kohdistunut tutkimus olisi saattanut helposti näin pienellä näytteellä kääntää tutkimuskysymykset pääläelleen. Alakoulun musiikinryhmässä on näkemykseni mukaan todennäköisesti enemmän laulamista tykkäviä oppilaita, kuin vastaavassa määrässä yläkouluikäisiä opiskelijoita. Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta löytyy tietoa lapsen ja nuoren kehitysvaiheista. Sivustolla kuvaillaan, kuinka alakouluikäisillä lapsilla elämä on parhaimmillaan huoleton ja touhun täyteistä, kun taas yläkouluikäiset ovat siinä vaiheessa elämää, että kehitys ottaa harppauksia joka suuntaan. Mikään muu vaihe elämässä ei tuota niin voimakasta, laaja-alaista kehitystä. Ikä onkin nuorelle hämmennystä nostattavaa aikaa, jolloin suhde muihin muovautuu huomattavasti. (MLL 2021.) Murrosiän kynnyksellä nuoret ovat hyvin itsekeskeisiä ja minäkäsityksessä tapahtuu suuriakin muutoksia. Muutokset eivät yleensä ole pysyviä ja muuttuvat mielialan vaihtelun mukana. Murrosiässä oleva yläkoulun oppilas on altis erilaisille vaikutteille ja ajattelu on erittäin stereotyyppistä, epäjohdonmukaista ja mustavalkoista. Tasapainoisen itsetunnon löytäminen edellyttää itsenäistymistä, identiteetin muotoutumista ja oman ajatusmaailman löytymistä. (Aho & Laine 2004, 29-30.) Yksi nuoren kolmesta kehitystehtävästä on löytää oma identiteettinsä. Identiteetti sisältää minäkuvan, itsetunnon, oman maailmankuvan, arvot, elämänfilosofian, itselle sopivan tavan elää ja toimintamallin kehittämisen. (Kinnunen 2011, 25; Laukkanen 2010, 60-61.)

Koska yläkoulu on ihmisen kehitysvaiheiden kannalta suurten mullistusten aikaa, on sitä kiinnostava tutkia tarkemmin, esimerkiksi juuri laulamisen näkökulmasta. Suhde ympärillä toimiviin ihmisiin muuttuu merkittävästi, joten muiden mielipiteillä on entistä enemmän merkitystä. Tästä syystä myös laulamiseen musiikintunnilla suhtaudutaan varauksella, sillä nuori jää helposti pohtimaan, mitä kaverit hänestä ajattelevat. Marttunen ja Karlsson (2013) sijoittavat varhaisnuoruuden ikävuosiin 12–14. Tälle kehitysvaiheelle ominaista on mielialojen käytöksen ja ihmissuhteiden ailahtelu. (Marttunen & Karlsson 2013, 8.) MLL:in sivuilla mainitaan, että nuorilla on pyrkimys toimia siten, kuin heiltä odotetaan. (MLL 2021.) Kotoa tulevat asenteet ja odotukset siis vaikuttavat suoraan siihen, kuinka yläkouluikäiset toimivat erilaisissa tilanteissa. Vanhempien kielteinen suhtautuminen laulamiseen ja sen välttely heijastuu lapseen ja muokkaa tämän musiikillista minäkuvaa.

2 OPETUSSUUNNITELMA

Opetussuunnitelman perusteet on opetushallituksen työstämä kokonaisuus, jossa päätetään mm. sisällöt ja tavoitteet eri oppiaineisiin ja oppilaanohjaukseen. (Perusopetuslaki, §14 2003). Tavoitteena on helpottaa opetuksen järjestämistä ja luoda pohja yhdenvertaiselle oppimiselle. Opetussuunnitelman perusteiden pohjalta luodaan paikallinen opetussuunnitelma, joka kerää yhteen opetushallituksen säädökset ja paikalliset, tärkeinä pidetyt tavoitteet ja tehtävät. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.)

3–6-luokkien musiikinopetuksen tavoitteena (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet POPS 2014) on antaa oppilaalle keinoja moniulotteiseen toimintaan musiikin parissa sekä ryhmässä että yksin. Opetuksella tuetaan oppilaita tarkastelemaan musiikin merkityksiä eri kulttuureissa. Oppilaan myönteinen suhde musiikkiin kasvaa, kun musiikilliset taidot kehittyvät ja laajenevat musiikintunneilla. Musiikin opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaiden olisi tarkoitus oppia olemaan avoimia ja kunnioittavia toisten kokemuksia kohtaan. Tavoitteena on, että oppilaat pystyisivät tutkiskelemaan tietoisemmin musiikillisiä kokemuksia, ilmiöitä ja kulttuureja. Oppilaat laajentavat tietouttaan musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista samalla, kun laulu-, soitto-, sävellyks-, liikkumis- ja kuuntelutaidot kehittyvät. Yhtenä musiikinopetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen. Arvosanaan kahdeksan oppilaan tulisi kuudennella luokalla osallistua

yhteislauluun sovittaen osansa musiikilliseen kokonaisuuteen. Musiikintunneilla tulisi myös käsitellä musiikkia jokaisen henkilökohtaisesta näkökulmasta. Millaisia kokemuksia ja havaintoja oppilailla on musiikista ja sen tekemisestä myös koulun ulkopuolella. (POPS 2014, 263-265.)

Yläkouluun siirryttäessä oppiaineen tehtävät pysyvät pääosin samanlaisina (POPS 2014). 7-9-vuosisuorilla pyritään laajentamaan musiikillisiä taitoja ja maailmankuvaa. Opetuksella pyritään ohjaamaan oppilasta tarkastelemaan musiikin merkityksiä ja jäsentelemään musiikin tuottamia tunteita ja kokemuksia. Oppilaat pyrkivät kehittämään kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa tutkimalla, miten musiikilla pyritään viestittämään ja vaikuttamaan. Musiikillisiä taitoja ja tietoja syvennetään, jonka lisäksi oppilaat pääsevät arvioimaan omaa oppimistaan. Laulutaitoa pyritään ylläpitämään opettajan ohjeistuksella. Arvioinnissa otetaan huomioon, että oppilas huolehtii omasta osuudestaan ja samalla kannustaa toisia. (POPS 2014, 422-425.)

Sekä ala- että yläkoulun musiikin opetussuunnitelmista käy ilmi, että laulun painotus musiikinopetuksessa on tullut kriittisesti alaspäin. Keskiajalla koulut olivat yhteydessä luostareihin ja kirkko oli vahvasti mukana niiden toiminnassa (Kosonen 2020) Marvian (1959) mukaan laulu on ollut tärkeä oppiaine keskiajan Ruotsi-Suomessa latinan ja uskonnon ohella. Oppilaat toimivat avustajina jumalanpalveluksissa tarkoituksenaan kouluttautua myöhemmin papeiksi. Lisäksi laulu oli monelle oppilaalle tärkeä tulonlähde. Laulamista arvostettiin keskiajalla ja arvostus kasvoi uskonpuhdistuksen myötä. Sen seurauksena papeiksi opiskelevilla oli uutta opittavaa laulusta, joka muuttui latinankielisestä kuorolaulusta seurakunnan kanssa yhdessä veisattaviin virsilauluihin. (Marvia 1959, 58.) Uskonpuhdistuksen seurauksena luostareita lakkautettiin ja kirkon tilat siirtyivät valtion omistukseen. Opetuksen järjestäminen luostareissa loppui, jonka seurauksena koulujen ja oppilaiden määrä väheni. (Kosonen 2020.)

Laulunopetuksen sisältö on koostunut aina 1800-luvulle asti virsilauluista ja laulun asema on vaihdellut eri koulujärjestysten mukaan. Vuoden 1571 koulujärjestyksessä laulu oli kaikille pakollinen oppiaine ja sitä oli kaikkine harjoituksineen 13 tuntia viikossa (Marvia 1959, 60). 1600-luku oli koululaulun kulta-aikaa ja laulu oli kielten ja uskonnon ohella tärkeimpiä oppiaineita. 1700-luvulla uudet laulumuodot kehittivät laulunopetusta, mutta sen arvostus oppiaineena laski. Laulusta tuli ajanvietettä ja kevennystä muun koulutyön oheen. (Kosonen 2020.)

1800-luvulla kuorolaulu ja sen tuomat haasteet loivat uutta intoa ihmisten lauluharrastuksiin. Poika- ja tyttökouluihin alettiin perustaa omia kuoroja, kuten Kosonen (2020) kertoo. Vuoden 1866 kouluasetuksen mukaan laulusta haluttiin yhdenvertainen muiden oppiaineiden kanssa. Laulusta tulikin Uno Cygnaeuksen ansiosta kaikille pakollinen aine. Tuomiokapitulien ajatuksena oli herättää uskonnollista tunnetta ja laulunopetuksen oli koostuttava vain vapaaehtoisista virsilauluista. Cygnaeus halusi tuoda laulun opetukseen mielen virkistämiseksi ja kehittämiseksi. Opetus oli alusta alkaen suomenkielistä ja haasteeksi muodostuikin suomenkielisen lauluohjelmiston löytäminen. Jyväskylän seminaarin tavoitteena oli taata jokaiselle opettajalle riittävä ja tarvittava laulu- ja soittotaito. Musiikin osuus opetuksessa olikin kolmanneksi suurin suomenkielen ja käsitöiden jälkeen. Oppikoulujen opettajille ei tarjottu yhtenäistä koulutusta. 1800-luvun loppupuolella alettiin kehittämään nuoteista laulamisen taitoa ja siihen kehitettiin erilaisia konsteja. (Kosonen 2020.)

1900-luvulla isänmaalliset laulut, kansanlaulut ja maakuntalaulut olivat pääosassa laulunopetusta. Musiikinlehtori Axel Törnuddin (1874-1923) mukaan musiikinopetuksen tuli lähteä laulettuun ja tunnolla tajutusta sävelestä. Hänen mukaansa virkistysaineina pidetyt taideaineet olivat muuttuneet sielullisesti tärkeiksi tekijöiksi. Kansanlaulut olivat hänen mielestään avain suomalaisten lasten lauluoppiin. Sopimattomien sanojen tilalle hän lisäsi isänmaallisia tekstejä. Wilho Siukkosen (1885-1941) väitöskirjan (1935) mukaan suomalaisten lasten laulutaito oli

muita maita heikommalla tasolla. Tähän syiksi esitettiin opettajien epämusikaalisuutta, opetusmetodien teoreettisuutta, koululaulujen liian korkeita sävellajeja ja lastenlaulutradition puuttumista kodeissa. (Kosonen 2012.)

Oppikoulujen lukusuunnitelmassa (nykyään opetussuunnitelma) 1941 käy ilmi, että musiikinopetus keskittyy pitkälti laulun harjoittamiseen. 8-luokkaisissa poika- ja yhteislyseoissa laulun opiskelu jakautui siten, että ensimmäisellä, toisella ja kolmannella luokalla sitä oli kaksi tuntia viikossa. Neljännellä ja viidennellä luokalla laulun osuus tipui yhteen tuntiin viikossa. Jos oppilailla oli ongelmia äänenmurroksen kanssa näillä luokilla, tutustuivat he musiikintunneilla musiikin merkkiteoksiin lukemalla ja kuuntelemalla. Kuudennesta luokasta kahdeksanteen laulun osuus oli baihdellen 2-3 tuntia viikossa. Poika- ja yhteislyseoissa myös henkilökohtaisen soittotaidon kehittäminen kuului joidenkin luokkien lukusuunnitelmaan. (Oppikoulujen lukusuunnitelmat 1941, 164-168; Kosonen 2020.)

Tyttölyseoissa musiikin tuntijako oli keskimäärin kaksi tuntia viikossa. Tuntien sisältö oli täysin rakentunut laulun ja äänenkäytön ehdoilla. Laulua opiskeltiin yksi- kaksi ja kolmiäänisesti ja mukana oli myös kuorolaulua. 9-luokkaisten tyttölyseoiden ylimmillä luokilla oli mahdollista saada opetusta myös henkilökohtaisessa soitossa. (Oppikoulujen lukusuunnitelmat 1941, 164-168; Kosonen 2020.)

Vuoden 1941 lukusuunnitelmasta löytyy metodisia ohjeita musiikin opetukseen. Tunneilla tuli keskittyä ainoastaan yhteen lauluun, jotta tunti olisi mahdollisimman eheä. Huomiota tuli kiinnittää esimerkiksi äänenkäyttöön ja hengitykseen. Laulut tuli valita siten, että ensimmäiset kappaleet olivat yksinkertaisia ja siitä edettiin vaikeampiin lauluihin. Säestävää soitinta tuli käyttää harkiten, ei oppilaita tukevana apuvälineenä. Moniäänistä laulua tuli harjoittaa ainoastaan, jos luokalla oli siihen äänelliset edellytykset. Säveltapailuharjoitteet tuli järjestää siten, että ne palvelivat tunneilla käytäviä lauluja. (Oppikoulujen lukusuunnitelmat 1941, 164-168; Kosonen 2020.)

Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö II (KM 1952) sisältää varsinaisen kansakoulun opetussuunnitelman. Mietinnössä asetettujen tavoitteiden mukaan koulussa tuli oppia musiikillisesti merkittävää lauluvarastoa, jonka avulla pyrittiin kiinnittämään huomiota äänenkäytön kehittämiseen. Oikeaa äänenmuodostusta ja artikulaatiota pidettiin tärkeinä. Laulujen avulla tavoiteltiin myös sävelkorvan kehittymistä. Lisäksi musiikissa pyrittiin panostamaan musiikkitiedon ja -taidon kehittämiseen etenkin kuorolaulua silmällä pitäen. Laulunopetuksen tuli toimia vastapainona muulle koulutyölle. Kaikkien lasten täytyi saada osallistua laulutunneille ja lauluinnon ylläpitäminen oli tavoiteltavaa. Lauluharjoituksissa tuli pitää huoli, ettei niistä muodostuisi ikäviä kokemuksia lapsille. Musiikin ja liikunnan yhdistämiseen kiinnitettiin huomiota. Liikunnan katsottiin edistävän laulunopetusta. Lauluvalinnoissa tuli huomioida ikä ja lastenlaulujen vastapainoksi täytyi opetella yleisimmät isänmaalliset laulut, maakuntalaulut ja sellaiset laulut, joita oli yleisesti tapana laulaa. Kansanlaulut ja virret olivat suositeltavia lauluja. (KM 1952, 183-187; Kosonen 2020.)

Peruskoulun vuosikymmenet alkavat 1970-luvulta, jolloin otettiin käyttöön ensimmäinen Perusopetuksen opetussuunnitelma (POPS 1970). Opetussuunnitelmassa musiikin tavoitteina laulun osalta oli ohjata oppilasta luonnolliseen äänenkäyttöön ja perehdyttää ajankohtaiseen lauluaineistoon. Lisäksi oppilaita tuli perehdyttää musiikin aineksiin ja nuottimerkintöihin laulujen vaatimusten mukaisesti. Kuudennella luokalla musiikintuntien sisältö koostui kotimaisista ja ulkomaisista kansanlauluista, virsistä ja hengellisistä lauluista, tunnetuista kotimaisista lauluista, ajankohtaisista viihdelauluista, kansallislauluista, kaanoneista ja kaksiaänisistä lauluista. Lisäksi opetussuunnitelmassa on mm. kuuntelua, tanssia ja soitinmusiikkiin perehtymistä. Yläasteella sisällöt olivat samankaltaisia, mutta lauluja laulettiin mahdollisuuksien mukaan myös muilla kielillä. Yleisellä tasolla opetussuunnitelma kuvaa kuinka laulaminen on lapsille luontaisin musiikin ilmaisukeino. Tästä syystä laulunopetukseen oli syytä paneutua

läpi koko kouluajan. Tämä edellytti mielekästä lauluohjelmistoa ja opettajan panosta innostavien lauluharjoitusten järjestäjänä. Myös äänenmuodostuksen tärkeyttä on painotettu. (POPS 1970, 274-280.)

Vuoden 1985 perusopetuksen opetussuunnitelmassa, koulun lauluohjelmiston valinnassa kiinnitettiin huomiota yksilön kehitystasoon ja mieltymyksiin. Jokaiselle ikätasolle suunnattu ohjelmisto oli tarkoitus opetella hyvin. Lauluja valittiin kotimaisesta ohjelmistosta ja niissä otettiin huomioon oppilaiden kiinnostus. Paikallinen musiikkiperinne oli myös vahvasti läsnä. Tavoitteena oli perehtyä oman maan musiikkikulttuuriin. Ala-asteen musiikinopetus koostui musiikin perusaineisiin tutustumisesta. Aihealueina toimivat dynamiikka, sointiväri, rytmi ja tempo, melodia, harmonia ja muoto. Lähes jokaista aihetta käsiteltiin kuudennella luokalla laulamisen näkökulmasta. Opetussuunnitelmassa esitetään, kuinka oppilaat ala-asteella ovat laulussa hyvin eritasoisia. Tämä johtuu siitä, ettei heidän kanssaan lauleta kotona. Tästä syystä opettajan tulisi laulattaa oppilaita alusta asti paljon, jotta nämä vapautuisivat laulamiseksi. Yläasteella äänenkäyttöön paneuduttiin perusteellisemmin esimerkiksi äänenhuollon kautta. Ääniharjoitukset, äänifysiologia yhdessä laulaminen ja laulajien tunnistaminen olivat osana opetusta. Opetuksessa tuli ottaa huomioon murrosiän tuomat haasteet äänenmuodostuksessa. Laulukoe oli suositeltavaa järjestää, mutta se voitiin tarvittaessa pitää kahdenkeskisenä tapahtumana. Tarkoituksena oli tehdä laulukokeesta rento tilanne, jotta oppilaiden ei tarvitsisi jännittää. (POPS 1985, 2-23.)

Vuoden 1994 opetussuunnitelmassa, ala-asteen musiikintunneilla painotettiin laulamisen iloa ja oman äänen tervettä käyttöä. Laulamisen kautta oli tarkoitus kehittää oppilaan musiikillisia tietoja ja taitoja. Toimintatapoihin kuuluivat musiikillinen ilmaisu ja keksintä. Laulu voitiin yhdistää kuuntelutehtäviin sekä musiikkiliikuntaan. Yläasteella tuli vahvistaa ala-asteella opittuja tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otettiin huomioon oppilaan kyky osallistua yhteislauluun. Arvosana 8

edellytyksenä oli, että oppilas kykeni laulamaan melodian ja rytmin lähes oikein. Sävelpuhtauden ei tarvinnut olla täydellinen. (POPS 1994, 97-101.)

Vuonna 2004 tehty opetussuunnitelma esitti vuosiluokkien 5-9 laulullisiksi sisällöiksi äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia. Lisäksi tarkoituksena oli oppia eri tyyllisiä ja eri musiikkityylejä edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa. Arvosanalle kahdeksan oppilaan tuli osallistua yhteislauluun ja osata laulaa rytmisesti oikein, melodian suuntaisesti. (POPS 2004, 232-234.)

3 TIETOPERUSTA

Tutkielman tietoperusta koostuu tutkimusta tukevista lähteistä. Tarkoituksena on kartoittaa tutkimusten avulla tietoa itsetunnosta, musiikillisesta minäkuvasta ja laulamista. Kirjallisuus pyrkii antamaan vastauksia erilaisiin suhtautumisiin laulamista kohtaan. Tietoperusta pureutuu tarkemmin ihmisen itsetuntoon, musiikilliseen minäkuvaan ja laulamiseen.

3.1 Itsetunto

Aho (2005) toteaa laajan käsitteistön hankaloittavan itsetunnon määrittelyä. Kirjallisuudessa esitetyt persoonallisuus, itsetunto, itsensä tiedostaminen ym. määritteet, on hankala erottaa toisistaan ja ovatko ne itseasiassa samoja asioita eri kirjoitusasussa. (Aho, 2005, 21.) Toivakan ja Maasolan (2011) mukaan itsetunto on tärkeä osatekijä koulussa menestymiseen, eikä pidä unohtaa koulun merkitystä oppilaan itsetunnon kehityksessä. Koulutaipaleen ensimetrit muovaavat itsetuntoa merkittävästi, sillä silloin alamme tiedostamaan ja tunnistamaan, keitä olemme ja miten toimimme. Tämä ajatus myös puoltaa koulun tärkeyttä itsetunnon kehityksen tukijana. Itsetunnon kehittyminen koetaan suomalaisessa kasvatuskulttuurissa niin tärkeäksi, että se on nostettu esille opetussuunnitelmissa. (Toivakka & Maasola 2011, 27.)

Itsetunto käsitetään perustelevan ihmisen toimintaa ja hyvinvointia. Itsetunto muodostuu siitä, kuinka ihminen kokee ja arvioi itsensä ja on näin ollen osa ihmisen minäkuvaa. (Beane & Lipka 1986, 5-6.) Ojanen (1996) esittää itsetunnon rakentuvan kolmesta eri osatekijästä: minätietoisuus, itsetuntemus ja itsearvostus. Minäkäsitys on itsensä havaitsemista, itsetuntemus osoittaa omien heikkouksien ja vahvuuksien tunnistamista ja itsearvostus on ihmisen oma kokemus omasta arvosta. (Ojanen 1996, 14-15.) Myös Ojanen (2011) kokee, että käsitteenä itsetunto on epäselvä ja jakaa sen kahden käsitteeseen, itsearvostukseen ja itseluottamiseen. Itsearvostus merkitsee sitä, että ihminen kokee olevansa arvokas tekemisistään huolimatta ja itseluottamus sitä, että ihminen uskoo saavansa jotain aikaiseksi. (Ojanen 2011, 93.)

Ojanen (2011) kirjoittaa, kuinka kokeelliset tutkimukset näyttävät epäonnistumisien ja torjutuksi tulemisien laskevan ihmisen itsetuntoa perustasolta. Vastapainona onnistumiset ja menestyminen tuovat positiivisen vasteen itsetunnon kehittymiselle. Negatiivisuuden kautta itseään arvioiva henkilö kuulee ainoastaan huonon palautteen ja sivuuttaa kehuja ja kannustuksen. Hyvä minäkuva auttaa ihmistä poimimaan palautteesta positiiviset elementit, mikä vahvistaa entisestään tämän kuvaa itsestään. Itsetuntemus vaatii kehittyäkseen ulkopuoleisen palautteen. Negatiiviset ja positiiviset palautteet vaikuttavat lapseen heti. (Ojanen 2011, 94-95; Kalliopuska, Heikurainen & Larsio 1997, 6.) Kalliopuska mainitsee myös, kuinka positiivisena pysyminen helpottaa myönteistä asennoitumista toisiin ja elämään. (Kalliopuska 1984, 11.)

Jos ihmisellä on hyvä itsetunto, suhtautuu hän itseensä positiivisesti, vaikka tiedostaakin omat puutteensa ja heikkoutensa ja myöntää ne itselleen. (Keltikangas-Järvinen 2000, 103.) Itsetunto on parhaimmillaan itseensä luottamista, arvostamista ja itsestään pitämistä tunnistamistaan puutteista ja heikkouksista huolimatta. Elämä on arvokasta hyvän itsetunnon omaavalle ja hän pystyy arvostamaan muita. (Aho 1996, 10; Aho & Laine 1997, 20; Kalliopuska 1984, 11, 64; Keltikangas-Järvinen 2010, 16.) Hyvä itsetunto ilmenee ihmisen halulla lähteä toteuttamaan itseään. (Dunderfelt 2011, 151.)

3.2 Musiikillinen minäkuva

Oppilaan tietoinen käsitys itsestään ja mahdollisuuksistaan musiikin opiskelijana muodostavat musiikillisen minäkuvan, määrittelee Tulamo (1993). Minäkuva koostuu henkilökohtaisten kokemusten päälle erilaisista musiikkiin liittyvissä tapahtumista ja vuorovaikutuksista muiden kanssa. Musiikillinen minäkuva vaikuttaa ihmisen valintoihin musiikin parissa ja kuinka hän toimii musiikin kentällä. Tulamon tutkimuksen mukaan musiikin opiskeluun kuuluva mielenkiinto ja asenteet, vanhempien ja opettajan suhtautuminen lasten musiikkiopintoihin, oppilaissa esiintyvä musikaalisuus ja koulumenestys musiikissa ovat yhteydessä musiikillisen minäkuvan kehittymiseen. (Tulamo 1993, 51-52.)

Positiivinen musiikillinen minäkäsitys tarkoittaa sitä, että oppilas pitää itseään musiikillisesti hyväksyttävänä ja luottaa itseensä musiikin eri alueilla. Negatiivinen musiikillinen minäkäsitys taas tarkoittaa sitä, että musiikillisesti kelvoton, eikä usko omiin kykyihinsä. (Tulamo 1993, 53) Tulamo (1993) jakoi musiikillisen minäkäsityksen neljään eri luokkaan, joista mainitsen kolme. Musiikillinen suoriutumisminäkäsite kuvaa ihmisen käsitystä omasta kyvykkyydestään, pätevyydestään ja suoriutumisestaan musiikin eri osa-alueilla, kuten laulamissa. Sosiaalinen musiikillinen minäkäsitys koostuu halukkuudesta yhteistyöhön ja suhteista toisiin ihmisiin musiikkiin liittyvissä tilanteissa. Emotionaalinen musiikillinen minäkäsitys sisältää yksilön esiintymisahdistuksen sekä ajatukset tunteistaan ja luonteestaan musiikkiin liittyvissä tilanteissa. (Tulamo, 1993, 65-69.)

3.3 Laulu ja sen kokemukellisuus

Laulamisella on pitkät juuret suomalaisessa kouluperinteessä. Jokainen suomalaisen koulutien kahlannut on osallistunut muiden tuntien ohella musiikintunneille. Muiden ihmisten kanssa jaetut keskustelut laulamisesta osoittavat, että koululla on ollut suuri

merkitys laulamiseen. Koulu on muovannut monille vahvan jäljen omasta laulamises-
taan ja laulutaidostaan. Laulaminen on henkilökohtainen tai yhteinen kokemus, jol-
loin sitä voidaan tutkia sosiokulttuurisena ilmiönä. Laulaminen on siis ihmisen elämi-
seen kuuluva kokemus. (Lindeberg 2005, 30.) Minäkuva muodostuu juuri siinä kehyk-
sessä, missä ihminen elää. Vokaalisesta minäkuvasta puhuttaessa, täytyy ihmisen tar-
kastella omaa suhdettaan laulamiseen. Kun ihminen tarkastelee ja kertoo omasta suh-
teestaan lauluun, syntyy vokaalinen minäsuhde. (Lindeberg 2005, 24.) Laulamatto-
muus voi yksilön kohdalla muodostua esteeksi ryhmään kuulumiselle. (Lidman-Mag-
nusson 1998, 145)

Kun laulamista tarkastellaan kokemuksellisuuden kannalta, ei mietitä, mitä laulami-
nen on, vaan siihen, kuinka laulaminen todentuu laulajalle (Himanka 2002, 13-14).
Todellistumisen kannalta on yksinkertaista todeta laulamisen olevan sanojen ja teks-
tin puhumista eri äänenkorkeuksilta. Tämä ei ole se tapa, jolla laulaminen todellistuu.
Se on kokemuksena jotain aivan muuta kuin sanojen lausuminen eri korkeuksilta.
Kuinka laulaen ja puhuen tuotettu teksti sitten eroavat toisistaan? Mikä tekee laulusta
musiikillisen kokemuksen verrattuna sanojen lausumiseen tai puhumiseen? (Linde-
berg, 2005, 31.) Laulamisen kokemukset kietoutuvat ihmisen henkilökohtaiseen elä-
mään, sen eri aikoihin ja paikkoihin. Näin kaikki laulamisen viitekehykset ovat erilai-
sia. (Lindeberg, 2005.) Adnamsin (2004) mukaan laulettaessa sanat menettävät pu-
heenomaisen merkityksen ja muuttuvat esteettisiksi rakenteiksi. Sanat voivat laula-
jan kokemuksissa muuttua sanattomiksi. Laulaja tulkitsee sanojen avulla uuden mer-
kityksen, joka eroaa sanojen alkuperäisestä merkityksestä. (Adnams, 2004.) Lindberg
(2005) on omien laulullisten kokemustensa perusteella samaa mieltä Adnamsin (2004)
kanssa siitä, että laulu vie sanoilta merkitystä. Laulu antaa tekstille useita eri ulottu-
vuuksia, jotka mahdollistavat kokemuksellisuuden saavuttamista. (Lindeberg, 2005,
31.)

Kelley ja Sutton-Smith (1987) tutkivat, kuinka ympäristö vaikuttaa musiikkitaitojen
kehittymiseen. Tutkimuksessa tarkasteltiin kolmen täysin erilaisista lähtökohdista

olevan lapsen musiikillista kehitystä. Ensimmäinen lapsi oli muusikkoperheestä ja tämän kanssa laulettiin jatkuvasti. Jo yhdeksän kuukauden iässä lapsi alkoi itse tuottamaan laulua ja kaksivuotiaana hänellä hallitsi laajan lauluohjelmiston. Toinen lapsi oli perheestä, jossa harrastettiin musiikkia. Edelliseen verrattuna musiikilliset kokemukset jäivät vähäisiksi ja laulun tuottamisen hän oppi 16 kk iässä. Lapsi pystyi kaksivuotiaana laulamaan samoja lauluja, kuin muusikkoperheen lapsi, mutta melodiat ja rytmit eivät sujuneet niin suvereenisti. Kolmas lapsi oli perheestä, jossa musiikkia ei harrastettu lainkaan. Lapsi lauloi ensimmäistä kertaa kaksivuotiaana. Tutkimuksessa todettiin ympäristöllä olevan suuri vaikutus lapsen musiikillisten taitojen kehittymisen nopeuteen. (Kelley & Sutton-Smith, 1987, 35-53.)

Jokinen (1998) kuvaa, kuinka musiikkielämäkertojen toinen jakso sisältää koulusta tulleita kokemukset. Niistä esille nousee erityisesti harmonilla säestävä opettaja ja laulukokeet. Vanhemmalla polvella on hyvät muistot koulusta ja sen musiikinopetuksesta, ja monille on jopa jäänyt mieleen opettajien positiivinen palaute. Laulukokeet ovat jääneet toisaalta kummittelemaan monien mieleen. Myös yllätys laulunumeron huonoudesta on jättänyt huonon muistijäljen. Kokemuksissa esiintyy myös nolatuksi joutuminen, joka entisaikaan on ollut yleistä. Kotona lapselta on saatettu kieltää laulaminen ja sen vaikutus on ulottunut kouluun asti. Nykyään kaikista negatiivisimmat kokemukset ovat onneksi jo vähentyneet. (Jokinen, 1998, 478-481.)

Tutkimukset koulun musiikinopetuksesta voidaan pääosin jakaa kolmeen ryhmään: varsinaiset kouluikäisten musiikkisuoritteiden tai -kokemusten analysointiin paneutuvat tutkimukset, heidän mielipiteitään ja asenteitaan kartoittavat ulkomaalaiset ja kotimaiset tutkimukset sekä retrospektiivisesti aikuisikäisten muistikuviiin perustuvat musiikinopetusta ja musiikkikokemuksia arvioivat kyselyt. (Tereska, 2003, 61.)

Temmerman (2000) ja Bowles (1998) ovat tutkineet, minkälaiset työtävät ovat suosittuja musiikintunneilla. Temmermanin (2000) mukaan esikoululaiset pitävät kaikesta musiikintuntien sisällöstä, mieluisimpina musiikkiliikunta ja soittaminen. Laulaminen koettiin vähemmän kiinnostavaksi. (Temmerman, 2000, 55.) Bowlesin (1998)

tutkimus kohdistui lastentarhasta aina viidenteen luokkaan asti. Tämänkin tutkimuksen lopputulema oli se, että laulun kiinnostavuus tulee vasta soittamisen ja musiikki liikunnan jälkeen. (Bowles, 1998, 196-198.)

Westerlund (1987) on tutkinut suomalaista musiikinopetusta ja sen suosituimmiksi osoittautuneita työtapoja. Soittaminen osoittautui näissäkin tutkimuksissa suosituimmaksi musiikintunnin teemaksi. Laulamiseen tutkittava ryhmä suhtautui negatiivisesti. Tähän syyksi esitettiin oppilaiden erittäin heikkoa laulullista osaamista. Laulaessaan ihminen on kaikista paljaimmillaan. Negatiiviset kokemukset musiikintunteja kohtaan syntyvät usein huonoista laulullisista kokemuksista. (Westerlund, 1987, 43; 1988, 212-214.)

Kynäslahden (1987) tutkimuksessa tarkasteltiin helsinkiläiskoulujen 6. luokkia. He mielsivät musiikin melko helpoksi oppiaineeksi. Musiikkitieto ja nuottien opettelu nousivat oppilaiden ajatuksissa tärkeimmiksi musiikintuntien aiheiksi. Myös musiikin historia ja sen yleissivistävä näkökulma nousi esille. Laulaminen koettiin poikien toimesta hyödylliseksi, mutta poikien kokemukset musiikintunneilta olivat tyttöjä negatiivisempia. Musiikintunneilla jännittäminen johtui ryhmästä, ei opettajasta. (Kynäslahti, 1987, 84-89.)

4 TUTKIMUSASETELMA

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää yleisiä asenteita laulamista kohtaan 7. luokan musiikintunneilla. Tarkastelen tutkimuksessa, kuinka ympäristö vaikuttaa yksilön kokemuksiin ja suhtautumiseen. Tutkimus on tarpeellinen laulunopetuksen kehityksen näkökulmasta. Tavoitteena on herättää ajatuksia musiikinopettajissa ja selvittää, kuinka laulunopetusta voisi kehittää. Tutkimusmenetelmänä käytän kyselyä, joka on toteutettu yhdelle 7. luokan musiikinryhmälle elokuussa 2021. Luokka valikoitui muista sen avoimen keskusteluilmapiirin ja vahvojen, perusteltujen mielipiteiden ansiosta.

4.1 Tutkimuskysymykset

1. Kuinka seitsemäsluokkalaiset suhtautuvat laulamiseen
2. Kuinka ympäristö vaikuttaa laulun kokemuksellisuuteen

Ensimmäisen kysymyksen avulla jäsenän todellisia asenteita laulamista kohtaan, ja toinen auttaa selvittämään miten ulkoiset tekijät muokkaavat yksilöä ja tämän suhtautumista laulamiseen.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kyselylomaketutkimus, joka koostui sekä kvantitatiivisista että kvalitatiivisista kysymyksistä, jotka täydensivät toisiaan. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kuvata tutkittavan kohderyhmän ja sen yksilöiden suhtautumista laulamiseen. Kyselylomake koostui neljästä strukturoidusta kysymyksestä, joissa vastausvaihtoehdot oli rajattu kyllä tai ei- muotoon. Kahden selkeän, toisistaan täysin eroavan vaihtoehdon tarkoituksena oli helpottaa vastaajia ja lisätä vastausinnokkuutta. Lisäksi lomakkeella oli kolme avointa kysymystä, joiden tarkoituksena oli tarkentaa muutamaa aikaisempaa kysymystä ja antaa tutkittavalle ryhmälle mahdollisuus kertoa omin sanoin suhteestaan laulamiseen. Tällä tavoin sain luotettavaa tutkimusdataa yleisistä asenteista ja yksilöiden omakohtaisista kokemuksista. Muotoilin kyselylomakkeen kysymyksiä ja rakennetta pitkin syksyä 2021, jotta sen sisältö auttaisi löytämään parhaita vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kyselylomakkeen lisäksi tutkimuksen tukena on päiväkirjamerkintöjä usean seitsemännen luokan musiikinryhmän kanssa käydyistä, laulua käsittelevistä keskusteluista.

4.3 Tutkimusaineisto

Teetin kyselytutkimuksen yhdelle seitsemännen luokka-asteen musiikinryhmälle (n=17), jonka kanssa olen työskennellyt koko syksyn. Luokka valikoitui muista luokista sen avoimen ilmapiirin ja keskusteluinnoituksen vuoksi. Pitkin syksyä kirjoittamani päiväkirjan pohjalta kyseisestä ryhmästä löytyi laajasti erilaisia kokemuksia ja mielipiteitä laulamista. Muissa ryhmissä huomasin herkästi yhden yhteisen mielipiteen muodostuminen, jos joku esitti vahvan omakohtaisen ajatuksen. Ajattelin avoimen, aktiivisesti keskustelevan ryhmän antavan tutkimukseen kaikista luotettavimmat tulokset ja laajan kirjon erilaisia kokemuksia laulamista.

Käytännön syistä teetin haastattelun kirjallisena sekä ohjeistin ja valvoin vastaushetkeä paikan päällä. Koin tämän olevan seitsemäsluokkalaisille mahdollisimman selkeä työskentelymuoto. Tällä tavoin pystyin varmistamaan, että kaikki haastattelussa menee oman suunnitelmani mukaan ja saisin kattavat vastaukset jokaiseen kysymykseen.

Teetin tutkimuksen kaksoistunnin alussa, jolloin tutkittavan ryhmän keskittyminen pysyi vielä hyvin aiheessa. Tutkittavat saivat osallistua kyselyyn nimettöminä. He valitsivat lomakkeelta sukupuolensa: tyttö/poika/muu. Tämän jälkeen jokainen sai käyttää kyselyyn vastaamiseen tarvitsemansa ajan. Osa vastaajista oli valmis nopeasti ja toisilla kesti aikaa selkeästi enemmän. Lomakkeet palautettiin opettajan pöydälle vastaukset pöytää vasten suunnattuna, jotta kukaan ei näkisi toisten vastauksia. Kun kaikki vastaukset oli palautettu, lomakkeet laitettiin muovitaskuun talteen odottamaan myöhempää analysointia.

4.4 Aineiston analysointi

Suoritin aineiston analysoinnin pääosin numeerisin menetelmin. Avoimiin kysymyksiin käytin apuna laadullisen, induktiivisen analyysin keinoja. Enemmistö kysymyksistä sisälsi rajatut vastaukset eli olivat strukturoituja kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä vastausvaihtoehtoina olivat kyllä ja ei.

Kyselylomakkeen strukturoidut kysymykset olivat:

1. Pidätkö laulamista musiikintunneilla?
2. Onko laulaminen jännittävää musiikintunneilla?
3. Lauletaanko teillä kotona?
4. Pidätkö omasta lauluäänestä?

Ensimmäinen kysymys toimi pääkysymyksenä, jolla jaoin vastaajat niihin, jotka pitävät laulamista ja niihin, jotka eivät siitä pidä. Tällä kyselyllä tein karkean jaottelun ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, kuinka 7.- luokkalaiset suhtautuvat laulamiseen musiikintunneilla. Seuraavien kysymysten tavoitteena oli kartoittaa ympäröiviä tekijöitä ja niiden vaikutusta yksilön suhtautumiseen. Vertasin jokaista kysymystä riskiin toisten kanssa, jolloin sain yhteensä 24 eri vastausyhdistelmää: Pitää laulusta-kotona lauletaan, pitää laulusta-kotona ei lauleta jne. Näiden vastausyhdistelmien avulla pystyin muodostamaan yhteyksiä eri vastausten välille. Avoimet kysymykset analysoin laadullisen menetelmän mukaisesti tyypitelle, jolloin vastauksista pyritään etsimään olennainen aines.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK) ja tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, joihin kuuluu esimerkiksi rehellisyys, huolellisuus sekä tarkkuus tutkimustyössä, tutkimustulosten tallentamisessa ja niiden esittämisessä. Tutkimuksessa kunnioitetaan aiempia tutkimuksia ja viitataan niihin asianmukaisesti. Ennen kyselytutkimuksen suorittamista olen huolehtinut siitä, että tarvittavat tutkimusluvut ovat kunnossa ja oppilailla ja heidän vanhemmillaan asianmukainen tieto tehtävästä tutkimuksesta.

Tutkimukseen osallistuneet saivat osallistua kyselyyn täysin nimettöminä, eikä heidän henkilöllisyyttään ole mahdollista tunnistaa mistään kohtaa tutkimusta. Tutkijalla ei ole tietoa siitä, kuka mitään on vastannut kyselyssä. Myöskään toisilla tutkimukseen osallistuneilla ei ollut mahdollista nähdä, mitä muut lomakkeelle vastasivat. Näin vastaajille annettiin parhaat lähtökohdat vastata täysin rehellisesti lomakkeen sisältämiin kysymyksiin. Vastauslomakkeita säilytettiin asianmukaisella luottamuksella muiden ulottumattomissa.

Kyselyn luotettavuuden kannalta ongelmallisin osa-alue on harkinnanvaraisen näytteen osallistujamäärä. Yhden musiikin ryhmän haastatteleminen rajoittuu pienen ryhmän kokemuksiin, mutta tapaustutkimuksen luonteen vuoksi tulokset kertovat tämän yhden luokan vastauksista. Tutkittava ryhmä oli keskimääräistä musikaalisesti kehittyneempi ja avoimempi kertomaan tuntemuksistaan. musiikkiharrastuneisuuden määrä kyseisessä ryhmässä oli suuri. Toisaalta tällaiselta ryhmältä oli varmempi saada rehellisiä ja monipuolisia vastauksia avoimiin kysymyksiin, joissa oli tarkoitus tiedustella melko henkilökohtaisia lauluun kohdistuvia asioita.

4.6 Tutkijan rooli

Oma taustani laulajana on saanut alkunsa jo aivan pienestä lapsesta lähtien. Olen käynyt musiikkiluokat sekä ala- että yläasteella. Pääsin ylioppilaaksi musiikkilukiosta ja jatkoin suoraa musiikin ammattiopintoihin pääaineena laulu. Konservatorion kautta pääsin opiskelemaan ammattikorkeakouluun, jossa suoritin laulunopettajan tutkinnon. Tämän jälkeen jatkoin vielä kolme vuotta opintoja Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa, kunnes havahduin siihen, etten ollut pitkään aikaan nauttinut laulamista.

Pohdin pitkään syitä sille, miksi laulamista oli vuosien myötä tullut ahdistusta tuova rasite elämäni. Totesin, että olen viimeksi nauttinut laulamista ja esiintymisestä yläasteella. Meillä oli hyvä musikaalinen luokka, jonka kanssa oli helppo käyttää omaa lauluääntään ilman, että tarvitsi pelätä muiden tuomitsevan. Esityksissä pidimme hauskaa, eikä kukaan koskaan arvostellut laulamistamme kuin positiivisessa valossa. Olen saanut sen käsityksen, että harvoin laulaminen kuitenkaan on yläasteikäisille se mieluisin musiikintuntien työskentelytapa. Tästä syystä minua kiinnostakin, kuinka oppilaat yläasteella todellisuudessa kokevat laulamisen.

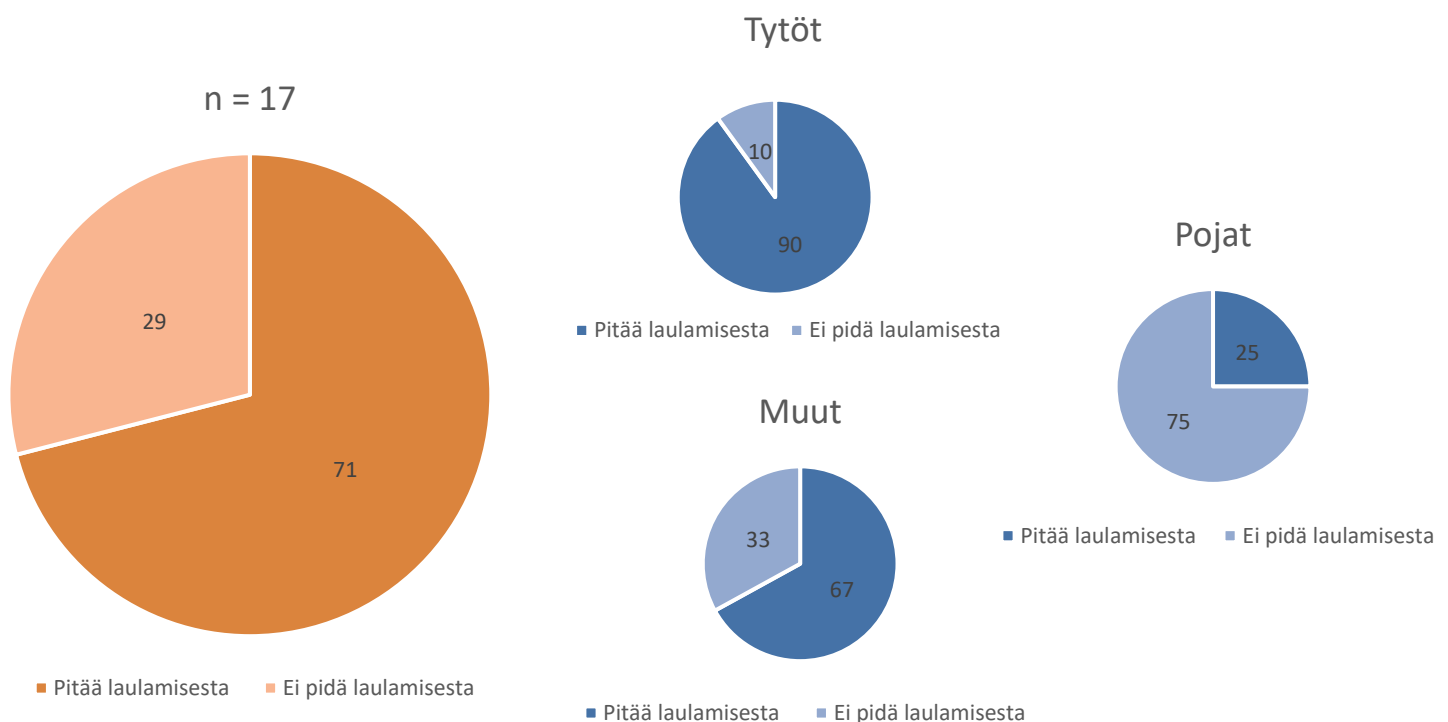
Tällä hetkellä työskentelen musiikinopettajana ja haluaisin saada tutkimukseni avulla työkaluja siihen, kuinka laulamista saataisiin mahdollisimman mukava työskentelymuoto musiikintunneille. Oma suhtautumiseni laulamiseen on kulkenut

myönteisestä kielteiseen ja kykenen hyvin ymmärtämään ihmisiä, joille laulaminen on epämiellyttävä kokemus.

Tutustuessani tutkimukseni lähdemateriaaliin olen saanut paljon hyvää tietoa laulamisesta, sen kokemuksellisuudesta ja musiikillisesta minäkuvasta. Tutkimus on antanut itselleni paljon vastauksia omiin kysymyksiini siitä, miksi laulaminen on tuntunut ajoittain hyvinkin epämieluisilta.

5 TULOKSET

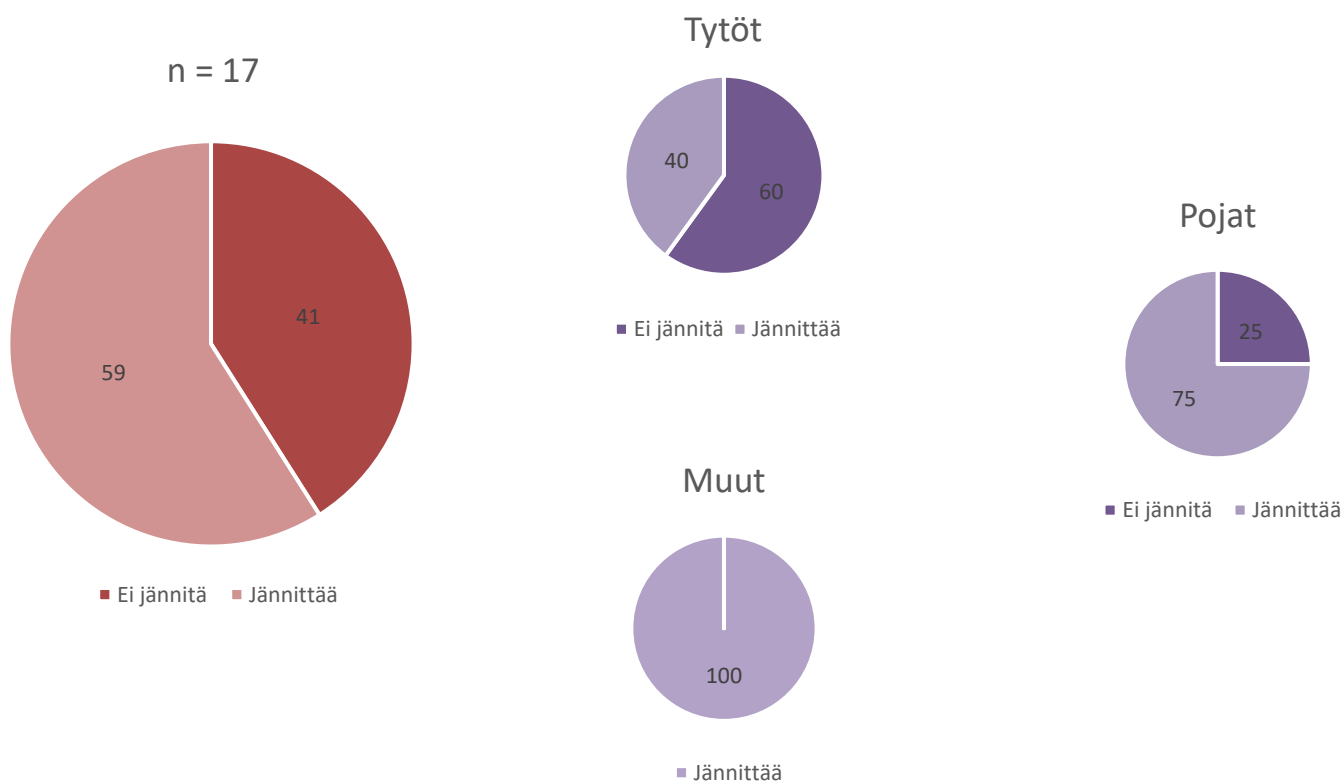
Kyselyyn vastasi 17 oppilasta, joista kymmenen oli tyttöjä, neljä poikia ja kolme identifioi itsensä muuksi. Tytöistä 90 % piti laulamisesta ja 10 % ei pitänyt. Pojista 1/4 piti laulamisesta ja 3/4 ei pitänyt. Muista 2/3 piti laulamisesta ja 1/3 ei pitänyt. Kaikista kyselyyn vastanneista noin 2/3 piti laulamisesta ja 1/3 ei pitänyt.

Kuvio 1. Laulamisesta pitäminen (n=17)

Kyseisestä ryhmästä suurin osa pitää laulamista. Tyttöjen keskuudessa laulamista pidetään selkeästi eniten prosentoin ollessa 90. Muuksi identifioituneiden kesken osuudet hieman tasoittuvat, mutta prosenttiluku 67 kertoo kuitenkin siitä, että laulamista pidetään. Poikien osalta tilanne kääntyy pääläelle ja kielteisen suhtautumisen osuus on 3/4.

Seuraava kysymys tarkasteli laulun tuottamaa jännitystä. Kaikista kyselyyn vastanneista 2/5 ei kokenut jännittävänsä laulamista musiikintunneilla ja 3/5 koki. Tytöistä 3/5 ei jännittänyt ja 2/5 jännitti. Pojista 1/3 ei jännittänyt ja 2/3 jännitti. Muuksi itsensä identifioineista kaikki kokivat laulamisen jännittäväksi musiikintunneilla.

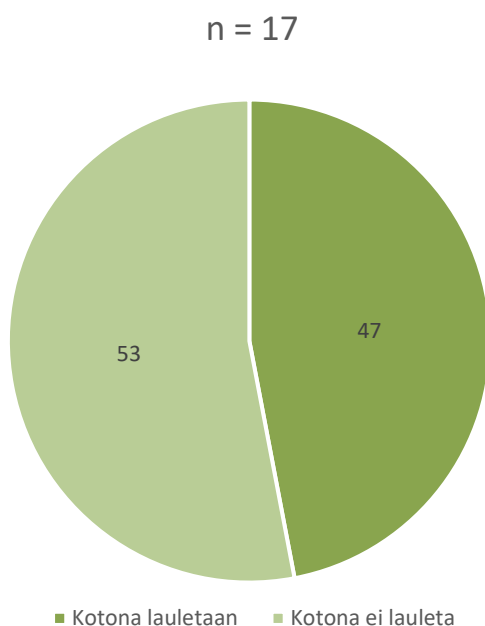

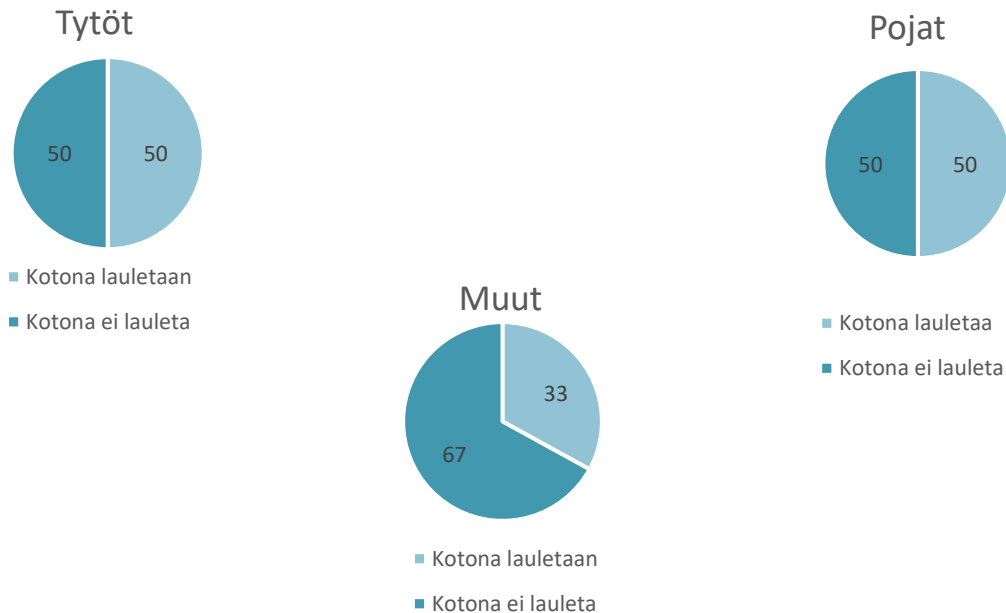
Kuvio 2. Laulun tuottama jännitys (n=17)

Vaikka ryhmästä valtaosa piti laulamista, on se suurimmalle osalle ryhmästä jännittävää. Ylivoimainen enemmistö tytöistä piti laulamista, mutta 2/5 heistä ajattelee laulun kuitenkin olevan jännittävää. Pojissa suhde laulusta tykkäämisen ja jännittämisen välillä pysyi muuttumattomana. Enemmistö pojista pitää laulua jännittävänä. Muuksi itsensä identifioineista kaikki jännittävät laulamista vaikka 2/3 heistä pitää laulamista.

Tutkimuksessa selvisi, että vastanneista 2/5 pitää laulamista eikä jännitä. 1/3 pitää laulamista ja jännittää. 1/4 vastaajista ei pidä laulamista ja kokee sen jännittävänä. Valtaosa siis pitää laulamista mielekkäänä ja vaikka se olisi jännittävää, ei se välttämättä aiheuta kielteistä suhtautumista laulua kohtaan.

Kolmannella kysymyksellä selvitettiin kotoa tulevia vaikutteita. Kysymykseen: lauletaanko teillä kotona? noin puolet vastasivat, että kotona lauletaan ja hiuksen hieno enemmistö kertoi, että perheessä ei lauleta. Tyttöjen osalta jako meni 50/50. Myös poikien jako meni 50/50. Muuksi identifioituneiden osalta 1/3 vastasi, että kotona lauletaan ja 2/3 kertoi, että kotona ei laulettu.

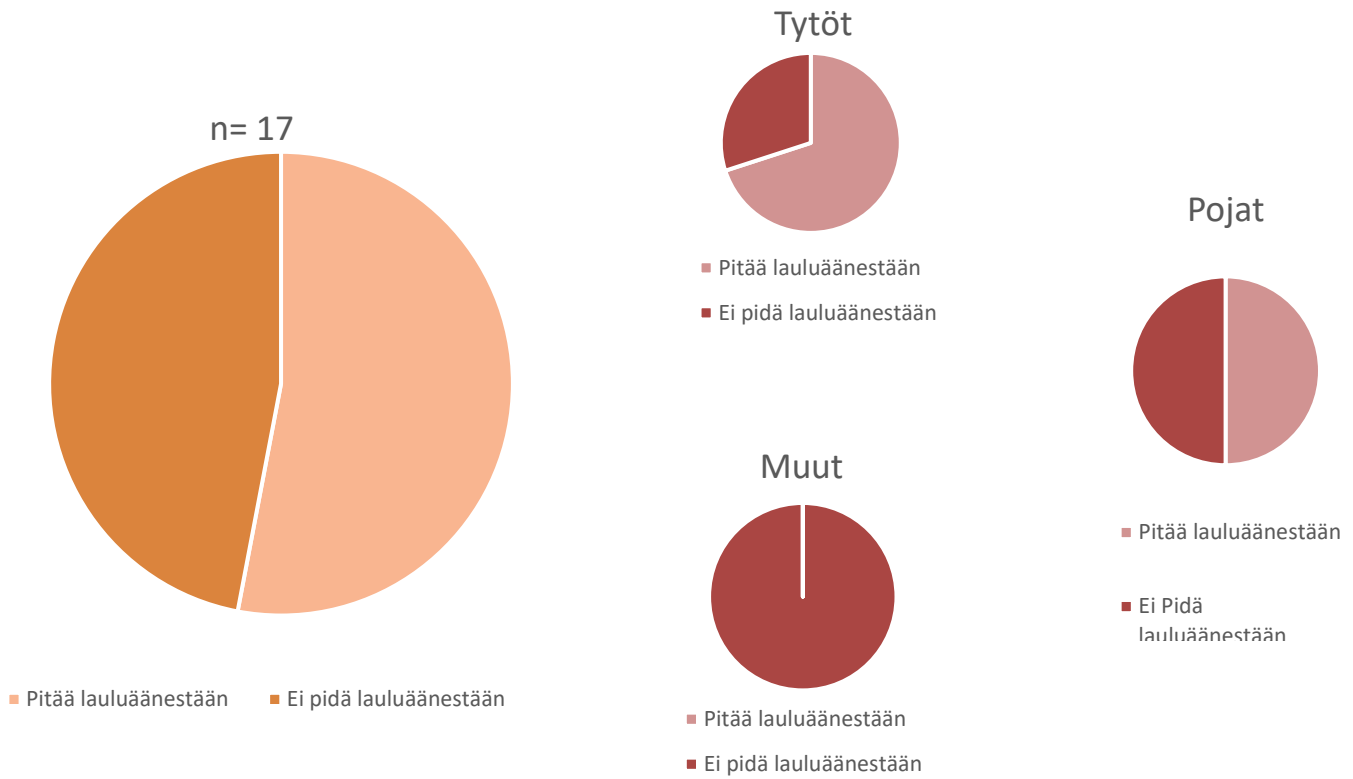

Kuvio 3. Laulaminen kotona (n=17)

Kaikista vastanneista 2/5 piti laulamisesta ja heidän kotonaan laulettiin. Hieman alta 1/3 pitää laulamisesta, mutta kotona ei lauleta. 6 % ei pidä laulamisesta, vaikka kotona lauletaan. 1/4 ei pidä laulamisesta eikä kotona lauleta. Tulosten perusteella näyttäisi siltä, että kotona tapahtuvalla laulamisella on positiivinen vaikutus oppilaiden suhtautumiseen laulua kohtaan. Jos kotona ei lauleta, oppilaiden suhtautuminen laulamiseen jakaantuu melko tasaisesti.

2/5 kyselyyn vastanneista kertoi, että kotona ei lauleta ja laulaminen jännittää. Noin 1/3 vastanneista koki päinvastoin. Laulaminen ei jännittänyt ja kotona laulettiin. Kotona saadun laulullisen esimerkin voidaan ajatella vaikuttavan siihen, kuinka oppilaat suhtautuvat jännitykseen.

Neljäntenä kysymyksenä tiedusteltiin jokaisen suhtautumista omaan ääneensä. Kysymys kuului: pidätkö omasta lauluäänestäsi. Vähän yli puolet vastaajista piti omasta äänestään ja vajaa puolet ei pitänyt. Tytöistä noin 2/3 piti omasta äänestään ja 1/3 ei pitänyt. Poikien jakauma meni 50/50. Muuksi identifioituneista kukaan ei pitänyt lauluäänestään.

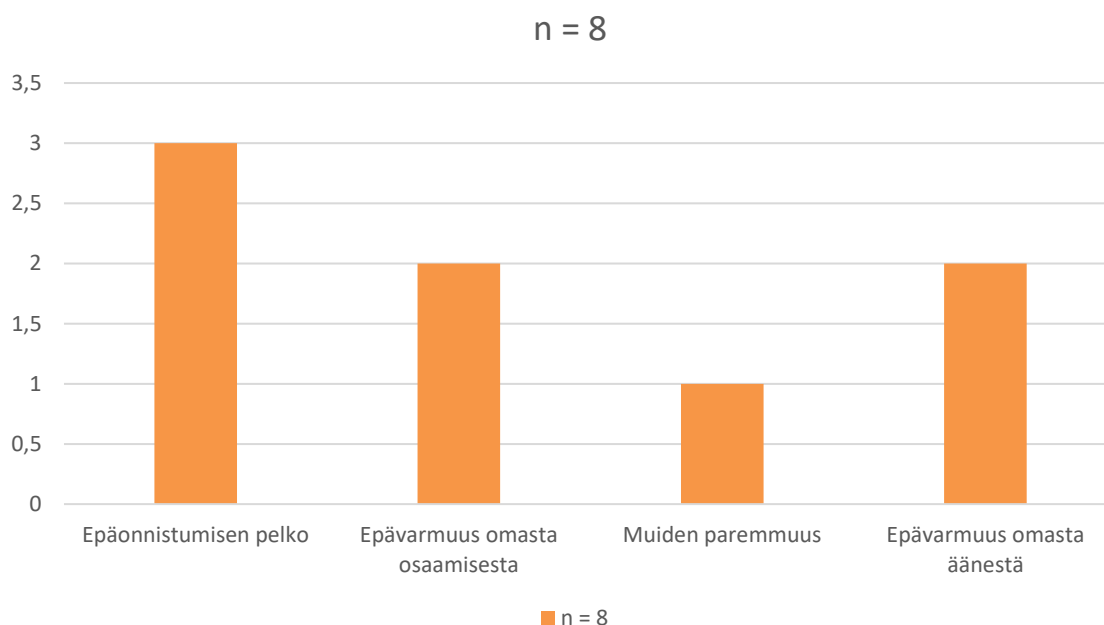
Kuvio 4. Omasta lauluäänestä pitäminen (n=17)

Kyselyyn vastanneista hieman alle puolet piti sekä laulamista että omasta äänestään. 1/4 ei pitänyt kummastakaan. Kokemus omasta lauluäänestä vaikuttaa selkeästi suhtautumiseen laulua kohtaan. Ne, jotka pitävät lauluäänestä pitävät tutkimuksen mukaan pääosin laulamista. Toisaalta ne, jotka eivät pidä omasta äänestään eivät pidä laulamistakaan.

Avointen kysymysten vastauksia analysoin induktiivisen sisällönanalyysin keinoin redusoimalla, eli pelkistämällä ilmaisuja. Ilmaisut luokittelin pääluokiksi. Vastauksia laulusta pitämisestä kuvaavat pääluokat sosiaaliset ja emotionaaliset tekijät. Sosiaaliisiin tekijöihin vastauksista voidaan poimia ajatus siitä, että laulaminen on kivaa. Tämä vastaus oli eniten edustettuna niissä lomakkeissa, joissa vastaaja kertoi pitävänsä laulamista. Muita sosiaaliisiin tekijöihin luettavia vastauksia olivat kokemus siitä, että laulaessa ei tule yksinäinen olo ja on kiva laulaa kavereiden kanssa. Toisaalta sosiaaliisiin tekijöihin nousi myös kielteisiä ajatuksia, jotka voidaan tiivistää siihen, ettei yksin muille laulaminen ole kivaa. Emotionaaliisiin tekijöihin vastauksista nousi

ajatuksia siitä, että laulaminen on vapauttavaa, rentouttavaa, laulaessa saa ilmaista itseään ja laulaminen on helppoa. Toisaalta emotionaalisiin tekijöihin nousi myös kielteisiä ajatuksia, kuten laulaminen on tyhmää. Jännittämistä koskevaan avoimeen kysymykseen tuli vastauksia, jotka käsittelivät epäonnistumisen pelkoa, epävarmuutta osaamisesta, muiden paremmuutta ja epävarmuutta omasta äänestä.

Tutkimustulosten luotettavuudesta pidetään huolta lähestymällä tutkimuskysymyksiä useasta eri näkökulmasta, jotka johtavat samaan lopputulokseen. Kirjallisuuden, kyselytutkimuksen ja havainnoinnin kautta pyritään osoittamaan, että tutkimustulokset ovat hyvin selitettävissä. Tutkimusta suunnitellessa ja toteuttaessa pyrittiin kitkemään tulosten sattumanvaraisuus. Tulokset kertovat yksittäisen koulun yhden 7. luokan asenteista ja suhtautumisesta laulamista kohtaan. Kyseinen yläkoulu on melko suuri, sillä oppilaita siellä on noin 750.

Kuvio 5. Jännittämisen syitä (n=8)

Vastauksissa esiintyi ajatuksia mm. väärin laulamisen pelosta, sen tuomasta noloutunteesta, epävarmuudesta sanojen osaamista kohtaan ja siitä, että oma ääni kuulostaisi tyhmältä.

Viimeinen avoin kysymys oli täysin vapaa ja siinä haluttiin kuulla vastaajien yleisiä ajatuksia laulamisesta. Vastauksissa nousi esiin ajatuksia siitä, että laulaminen on normaalia ja kuuluu musiikkiin. Joku vastaajista koki, että laulaminen on helppoa ja monen mielestä laulaminen on kivaa. Tärkeiden kappaleiden merkitys lauluuntoon korostui muutamissa lomakkeissa.

Yleisesti vastauksista pystyi havaitsemaan, että ne, jotka pitivät laulamisesta, olivat avoimia kertomaan ja kirjoittamaan ajatuksiaan avoimiin kysymyksiin. Heillä oli selkeitä näkemyksiä omasta lauluinnostaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Vastaajat, jotka eivät pitäneet laulamisesta olivat vastauksissaan pidättyväisiä, eivätkä osanneet tai halunneet avata syitä avoimissa kysymyksissä.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka 7.- luokkalaiset suhtautuvat laulamiseen musiikintunneilla. Tutkimuksen oletuksena oli, että kielteinen suhtautuminen olisi vahvempi, kuin mitä tulokset näyttävät. Tulamon (1993) mukaan musiikillinen minäkuva rakentuu erilaisten, henkilökohtaisten musiikillisten kokemusten pohjalta (Tulamo 1993, 51). Kelly ja Sutton-Smith (1987) osoittavat tutkimuksessaan, kuinka lapsuudessa kotoa saadut musiikilliset vaikutteet kehittävät lapsen musikaalisuutta (Kelley & Sutton-Smith 1987, 35-53). Koen saaneeni lapsuudessa hyvän pohjan muusikon uralleni ja hyviä kokemuksia musiikin parissa, mutta myöhemmin siirryttyäni ammattiopintoihin, on matkalle sattunut myös kielteisiä kokemuksia. Aikaisemmin musiikin tekeminen oli kivaa ja helppoa, mutta ammattiopintoihin siirryttyä siitä tuli vaikeaa ja jopa vastenmielistä. Nämä kokemukset ovat muokanneet omaa musiikillista minäkuvaani siihen suuntaan, että ajattelen laulamisen olevan enemmistölle vastenmielistä suorittamista. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että varsinkin tästä seitsemännen luokan ryhmästä löytyy paljon sellaisia oppilaita, joille laulaminen on kivaa ja vapauttavaa tekemistä yhdessä ystävien kanssa.

Tärkeimpinä havaintoina tutkimuksessa oli, että noin 2/3 oppilaista kertoi pitävänsä laulamisesta, hieman yli puolet pitää omasta lauluäänestään, hieman yli puolet vastaajista kertoivat, että kotona lauletaan ja noin 2/3 jännittää laulamista musiikintunneilla. Etenkin oppilaiden, jotka pitävät laulamisesta, osuus oli yllättävä. Tämä toki

vaihtelee ryhmien mukaan, sillä päiväkirjamerkinnöistä käy ilmi, että muissa musiikin ryhmissä suhtautuminen on kielteisempää verrattuna tutkittavaan ryhmään. Tutkittava ryhmä oli musiikillisilta taidoiltaan useimpia ryhmiä edellä.

Tulamo (1993) kuvasi tutkimuksessaan sekä negatiivista, että positiivista musiikillista minäkuva. Nämä kuvaavat sitä, kuinka hyvin ihmiset luottavat itseensä musiikin eri alueilla ja kuinka musiikillisesti hyväksyttävänä he itseään pitävät. (Tulamo, 1993, 51). Tutkimuksen mukaan yli puolet tutkittavan ryhmän oppilaista pitivät omasta luluäänestään ja yli 2/5 koki, että laulaminen musiikintunneilla ei ole jännittävää. Mielestäni nämä luvut osoittavat sen, että luokassa on paljon oppilaita, joilla on positiivinen suhtautuminen omiin musiikillisiin taitoihinsa. Toisaalta ryhmässä tuli esiin myös kielteisiä huomioita, kuten se, että laulaminen on pelottavaa ja tyhmää. Väärinlaulamisen pelko, sanojen unohtaminen ja niistä seuraava häpeäntunne aiheuttivat monille jännitystä. Kuten Westerlundkin (1987) toteaa tutkimuksessaan, on ihminen paljaimmillaan laulaessaan. Tutkimustuloksissa esille nostettiin, että yksin ilman yleisö laulaminen on kivaa, mutta heti, kun laulamiseen liitetään yleisö, voi siitä tulla pelottavaa. Eräs vastaus avoimissa kysymyksissä pohti myös sitä, että mitä jos muut ovat parempia laulamaan ja laulan epävireisesti kuorossa. Yleisön ja kansalaulajien tuomat paineet voivat olla jännitystä luovia tekijöitä laulajalle. Epävarmuus omasta osaamisesta ja yleisön läsnäolo yhdistettynä negatiiviseen musiikilliseen minäkuvaan voivat tehdä esiintymisestä pelottavan kokemuksen.

Perheen vaikutus on selvästi vaikuttanut monen tutkimukseen osallistuneen oppilaan laulusuhtautumiseen. Melkein puolet oppilaista ovat perheestä, jossa laululla on jonkinlainen osa arjessa. Noin 2/3 oppilaista kertoi pitävänsä lauluäänestään ja että heidän perheessään lauletaan. Tulamon (1993) mielestä vanhempien suhtautuminen vaikuttaa lasten musiikillisen minäkuvan kehittymiseen (Tulamo 1993, 51). Lapsilta on aikanaan saatettu kotona jopa kieltää laulaminen ja sen vaikutus näkyy koulussa asti (Jokinen 1998, 478-481). Jotkut oppilaista vastasivat, ettei heidän kotonaan lauleta eikä he pidä lauluäänestään. Lisäksi näillä oppilailla oli avoimissa kysymyksissä

negatiivisia ajatuksia laulamisesta. Kodilla ja sen rakentamalla esimerkiksi voidaan siis katsoa olevan vaikutusta yksilön ajatusmaailman kehittymiseen. Jos kotona ei lauleta, eikä siitä pidetä, on lapsen hankalaa kehittää positiivista musiikillista minäkuva.

Laulaminen on henkilökohtainen tai yhteinen kokemus, jolloin sitä voidaan tutkia sosiokulttuurisena ilmiönä. Laulaminen on siis ihmisen elämiseen kuuluva kokemus. (Lindeberg, 2005, 30.) Osa nuorista haluaa kuulua isompaan joukkoon, joissa yhdessäolo ja yhdessä tekeminen ovat tärkeitä. Epävarmuutta ja pienuuden tunnetta peitelään sulautumalla isompaan kokonaisuuteen. (MLL 2021). Laulamisen kannalta kuoro on hyvä ympäristö toimia yhdessä kavereiden kanssa. Osa kyselyyn vastanneista oppilaista oli sitä mieltä, että laulaminen on kivaa, kun sitä saa tehdä kavereiden kanssa. Erään vastaajan mukaan laulaminen on kivaa siksi, ettei siitä tule yksinäinen olo. Lidman-Magnussonin (1998, 145) mukaan laulamattomuus voi yksilön kohdalla muodostua esteeksi ryhmään kuulumiselle. Yhteinen kokemus ja siitä syntyvä ilo voivat olla erityisen tärkeitä yhteenkuuluvuuden tuntemisen kannalta. Eräs kyselyyn vastanneista oppilaista kuvasi, että laulaminen on normaalia ja kuuluu musiikkiin. Osalle laulaminen siis kuuluu arkipäiväiseen elämiseen.

Syksyn 2020 mittaan olen pitänyt päiväkirjaa laulamista koskevista ryhmäkeskusteluista. Esiin voisi nostaa useiden oppilaiden ajatuksen siitä, että he uskovat muiden arvostelevan heidän lauluääntään. Toisaalta keskusteluihin osallistuneet eivät itse tunnustaneet itse arvostelevansa muiden ääntä. Näitä ajatuksia nousi esiin useimmiten sellaisten henkilöiden suusta, jotka eivät pitäneet laulamista eivätkö omasta lauluäänestään. Kyselyyn osallistuneista 12 % koki pitävänsä laulamista, mutta eivät pitäneet lauluäänestään. Keltikangas-Järvisen (2000, 103) mukaan hyvällä itsetunnolla varustettu ihminen suhtautuu itseensä positiivisesti, vaikka tunnistaakin omat heikkoutensa ja tunnustaa ne itselleen. Laulaminenkin voi olla kivaa, vaikka tiedostaisi oman laulutaidon puutteen.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL 2021) sivulla kuvataan, kuinka ikävuodet 12–15 ovat suurten muutosten aikaa elämässä. Ajattelutaidot kehittyvät ja suhde muihin kehittyy merkittävästi. Kaverit toimivat nuorelle samastuttavina peilauspintoina. (MLL 2021.) Salmelan (2006) mukaan nuoruus on kriittistä aikaa sosiaalisen tuen muokkautumisessa, kun ystävien asenteet ja arvot vaikuttavat nuoren luonteenpiirteisiin ja sosiaaliseen vastuuntuntoon. Vertaisilta saatu tuen määrä on yhteydessä itsensä hyväksymiseen ja minäkuvaan. Ystävien tuki edesauttaa itsearvostuksen kehittymistä. (Salmela 2006, 15.) Päiväkirjamerkinnoista voi havaita, kuinka ääneen sanottu mielipiteet muokkaavat herkästi ryhmän yleistä mielipidettä. Jos vahvat persoonat sanovat näkemyksensä, ei vastakkaista mielipidettä kehdata useinkaan esittää.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivustolla todetaan, kuinka nuoren itsetunto voi vaihdella. Ajoittaiset ujouden, epävarmuuden ja itseensä tyytymättömyyden hetket ovat normaaleja. Aikaisempi hyvä itsetunto saattaa muuttua epävarmuuden kokemiseksi. Kriittisyys itseä kohtaan saattaa vaihdella rajusti laidasta laitaan. (MLL 2021). Seitsemäsluokkalaisten elämä on juuri siinä nuoruuden vaiheessa, kun itsetunto joutuu koetukselle. Kriittisyyden vaihtelu esimerkiksi omaa lauluääntäkohtaan saattaa vaihdella lyhyessäkin ajassa. Esillä oleminen ja oman lauluäänen käyttö voidaan eri nuoruuden vaiheissa kokea hyvin eri tavoilla.

Pääpiirteissään tutkimuksesta saa sen kuvan, että seitsemäsluokkalaisten kokevat laulamisen mielekkäänä osana musiikintunteja. Yhteinen tekeminen tärkeät kappaleet ja yhteenkuuluvuuden tunne vaikuttavat positiiviseen suhtautumiseen. Enemmistö kokee laulamisen jännittävänä, mikä johtuu erilaisista epävarmuustekijöistä kuten oma lauluääni, sanojen muistaminen, vireessä laulaminen ja näistä seuraava nolouden tunne. Lisäksi yksin muille laulaminen on joillekin epämieluisa ajatus. Noin puolet oppilaista olivat perheestä, jossa laulaminen on osana arkea. Näistä oppilaista melkein kaikki pitävät laulamisesta, joten voidaan ajatella, että kodilla on merkitystä oppilaiden laulusuhtautumiseen. Laulamista kuvataan useassa vastauslomakkeessa kivaksi ja joillekin se on jopa helppoa ja normaalia, musiikkiin kuuluvaa toimintaa.

Samaa aihetta voitaisiin tulevaisuudessa tutkia isommalla otannalla ja tarkastelemalla mahdollisesti useamman ikäluokan laulusuhtautumista ja vertaamalla niitä toisiinsa. Isompi otanta, joka sisältää monen tasoisia ryhmiä, antaisi laajempia tuloksia ja arvokasta informaatiota laulua opettaville toimijoille.

Tämä tutkimus selvitti 7.-luokkalaisten suhtautumista laulamiseen ja sitä, kuinka ympäristötekijät vaikuttavat yksilöiden suhtautumiseen. Jatkotutkimuksena voitaisiin tarkastella vielä lähemmin vanhempien ja kodin merkitystä nuorten laulusuhtautumiseen ja itsetunnon kehittymiseen. Tutkimustulokset osoittivat, että laulaminen perheessä vaikuttaa positiivisesti oppilaiden suhtautumiseen laulamista kohtaan. Mitä muita tärkeitä, positiivista suhtautumista edistäviä tekijöitä perheen arjesta voidaan löytää?

7 LÄHTEET

- Adnams, G. 2004. The Experience of Singing Together in Christian Worship. Saatavilla [www-muodossa: Phenomenology Online](#) » Adnams, Gordon. The Experience of Singing Together in Christian Worship.
- Aho, S. & Laine, K. 2004. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen, Helsinki: Otava
- Aho, S. 2005. Minä. Teoksessa K. Laine 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otava, 15–57.
- Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Aho, S. 1987. Oppilaiden minäkäsitys. Minäkäsityksen rakenne, muuttuminen ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Turun yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Julkaisusarja.
- Bowles, C. L. 1998. Music Activity Preferences of Elementary Students. *Journal of Research in Music Education* 46 (2), 193–207)

- Erätuuli, M. & Puurula, A. 1990. Miksi häiritset minua. Työrauhahäiriöistä ja niiden syistä yläasteella oppilaiden kokemana. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 81.
- Fredrikson, M. 1994. Spontaanit laulutoisinnot ja enkulturaatioprosessi. Kognitiivis-etnomusikologinen näkökulma alle kolmevuotiaiden päiväkotilasten laulamiseen. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in the Arts 43.
- Hietolahti, M. 1988. Aktiivisen musiikin harrastamisen yhteys persoonallisuuden kehittymiseen nuoruusiässä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Historiallis-kielitieteellinen tiedekunta. Psykologian laitos.
- Himanka, J. 2002. Se ei sittenkään pyöri. Johdatus mannermaiseen filosofiaan. Helsinki: Tammi.
- Jaakkola, E. 1998. Musiikin opetuksen tuloksellisuus peruskoulussa. Tapaustutkimus neljän ala-asteen ja kahden yläasteen musiikkikasvatuksesta. Teoksessa Korkeakoski, E. (toim.) Tapaustutkimuksia peruskoulun kuvaamataidon ja musiikin opetuksesta lukuvuonna 1997–1998. II osa. Opetushallitus 1998.
- Jokinen, K. 1998. Elämää läpi musiikin. Teoksessa Eskola, K. (toim.) Elämysten jäljillä. Taide ja kirjallisuus suomalaisten omaelämäkerroissa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tietolipas 152.
- Kalliopuska, M. 1984/1994. Itsetunto. Tampere: Kirjayhtymä.
- Kalliopuska, M., Heikurainen, E. & Larsio, M. 1997. Arvostan itseäni. Vantaa: Psykologiatutkimus Mirja Kalliopuska.

Kelley, L & Sutton-Smith, B. 1987. A Study of Infant Musical Productivity. In Peery, J. C., Peery, I. W. & Draper, T. W. (Eds.) Music and Child Development (pp. 35-53) . New York: Springer-Verlag.

Kansakoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö II. 1952. Varsinaisen kansakoulun opetussuunnitelma. Helsinki

Keltikangas-Järvinen, L. 1994/2010. Hyvä itsetunto. Juva: WSOY

Keltikangas-Järvinen, L. 2000/2010. Tunne itsesi, suomalainen. Juva: WSOY.

Kinnunen, P. 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta – Varhaisaikuisuuden mielenterveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Terveystieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto.

Kosonen, E. 2020. Suomen musiikkikasvatuksen historiaa. Jyväskylän Yliopisto.

Kynäslähti, H. 1987. Musiikin mielekkyys peruskoulun 6.-luokkalaisten arvioimana. Syventävien opintojen tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteiden osasto. Opettajankoulutuslaitos.

Lidman-Magnusson, B. 1998. Singing Development: Comparisons between Poor Pitch Singers and other Groups. Teoksessa B.A. Roberts 1998 (toim.). Sharing the voices: The Phenomenon of Singing. Memorial University of Newfoundland, The Faculty of Education.

Lindeberg, A-M. 2005. Millainen laulaja olen. Opettajaksi opiskelevan vokaalinen minäkuva. Joensuun Yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2021. Lapsen kasvu ja kehitys. Verkkojulkaisu.

Saatavilla: [12-15 v - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](https://www.mll.fi/)

Marttunen, M., Karlsson, L. 2013. Nuoruus ja mielenterveys. Teoksessa: Marttunen, M., Huurre, T. Strandholm, T., Viialainen, R. (toim.). Nuorten mielenterveysongelmat. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille. Opas 25. Tampere. Saatavilla:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110484/THL_OPA025_2013.pdf?sequence=1

Ojanen, M. 2011. Minä ja muut. Itsetuntemuksen kirja. Helsinki: Kirjapaja.

Oppikoulun lukusuunnitelma 1941. Helsinki.

Pajamo, R. 1976. Suomen koulujen laulunopetus vuosina 1843-1881. Suomen musiikkitieteellinen seura. Helsinki. Acta musicologica fennica 7.

Patjas, E. 1976. Koulusuoritusten motivaatioperusta. Ahdistuneisuus ja suoritusmotivaatio arvosanojen selittäjinä. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 49.

Perusopetuslaki 1998/628 Annettu Helsingissä 21.8.1998. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <[Perusopetuslaki 628/1998 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasainen_lainsaadanto/1998/628)>

Pops 1970. Peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietintö II. Helsinki.

Pops 1985. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1985. Valtion painatuskeskus. Helsinki: Kouluhallitus.

Pops 1994. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Helsinki: Kouluhallitus

Pops 2004. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki:

Opetushallitus

Pops 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki:

Opetushallitus.

Puurula, A. 1992. Ei koulua vaan elämää varten. Ajatuksia taide- ja taitokasvatuksen asemasta koulussa. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 103.

Salmela, J. 2006. Koetun sosiaalisen tuen, pätevyyden, itsearvostuksen ja liikunnan yhteyksiä nuoruusiän kasvuvuosina. Jyväskylän yliopisto.

Siukonen, W. 1935. Koululasten laulukyvystä. Helsinki.

Temmerman, N. 2000. An Investigation of the music activity preferences of pre-school children. *British Journal of Music Education* 17 (1), 51–60.

Tereska, T. 2003. Peruskoulun luokanopettajiksi opiskelevien musiikillinen minäkäsitys ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos: Tutkimuksia 243.

Toivakka, S. & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen. Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tulamo, K. 1993. Koululaisen musiikillinen minäkäsitys, sen rakenne ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimus peruskoulun neljännellä luokalla. Sibelius-Akatemia. *Studia Musica* 2.

Törnudd, A. 1913. Kansakoulun lauluoppi. Porvoo: WSOY.

Westerlund, P. 1987. Musiikin pienryhmäopetus yläasteella. Tapaustutkimus eräästä pienryhmäkokeilusta. Syventävien opintojen tutkielma. SibeliusAkademia.